

Régiók Bizottsága előzetekintő jelentés – Tárgy: „A hulladéklerakókról szóló 1999/31/EK irányelv regionális és helyi szintű végrehajtása”

(2006/C 115/21)

A RÉGIÓK BIZOTTSÁGA,

tekintettel arra, hogy az Európai Bizottság 2004. december 10-én az Európai Közösséget létrehozó szerződés 265. cikkének (1) bekezdése alapján felkérte A hulladéklerakókról szóló 1999/31/EK irányelv regionális és helyi szintű végrehajtásáról szóló előzetekintő jelentés kidolgozására;

tekintettel az Európai Bizottság és a Régiók Bizottsága közötti együttműködésről szóló, 2001. szeptemberben készült jegyzőkönyvre, mely az RB-t arra ösztönzi, hogy „stratégiai dokumentumokat állítson össze az Európai Bizottság által fontosnak ítélt témákról; ezek az” előzetekintő jelentések „részletesebben elemzik a problémákat azokon a területeken, ahol megfelelő helyi információk erőforrások állnak a Régiók Bizottsága rendelkezésére”;

tekintettel elnökének 2005. január 20-án hozott döntésére, melyben megbízza a „Fenntartható fejlődés” szakbizottságot, hogy a fenti témában előzetekintő jelentést fogalmazzon meg;

tekintettel a Tanács 1999. április 26-i 1999/31/EK számú, a hulladéklerakókról szóló irányelvére;

tekintettel az Európai Bizottságnak a Tanácshoz és az Európai Parlamenthez intézett jelentésére a hulladéklerakókba kerülő biológiai úton lebomló hulladék mennyiségének csökkentésére irányuló nemzeti stratégiákról a hulladéklerakókról szóló 1999/31/EK irányelv 5. cikkének (1) bekezdésével összhangban (COM(2005) 105 final);

tekintettel a Tanács 1975. július 15-i, a 91/156/EGK és a 91/692/EGK irányelvek, valamint a 76/431/EGK, 94/3/EK és 96/350/EK határozatok által módosított 75/442/EGK (keret)irányelvére a hulladékokról;

tekintettel az Európai Bizottságnak a hulladék keletkezésének megelőzésére és újrafelhasználására irányuló stratégiáról szóló közleményéről (COM(2003) 301) megfogalmazott véleményére (CdR 239/2003) ⁽¹⁾;

tekintettel a Régiók Bizottsága megbízásából végzett, a hulladéklerakókról szóló 1999/31/EK irányelv regionális és helyi szintű végrehajtásáról szóló felmérés eredményeire ⁽²⁾;

tekintettel előzetekintő jelentésének a „Fenntartható fejlődés” szakbizottság által 2005. október 6-án elfogadott tervezetere (CdR 254/2005 rev. 1) (előadó: Wim van Gelder, Zeeland megye királynő által kinevezett biztosa (NL/EPP));

MIVEL

- 1) az utóbbi évtizedekben az Európában keletkezett hulladék mennyisége jelentősen emelkedett. Az EU legfontosabb környezetvédelmi kihívásai közé tartozik a hulladék keletkezésének megelőzése, valamint a hulladék kezelése és ártalmatlanítása. Ennek megfelelően az EU hatodik környezetvédelmi cselekvési programja elsődleges fontosságúként határozza meg a hulladék keletkezésének megelőzését és a hulladékgazdálkodást.
- 2) EU-szerte számos helyen még mindig a hulladéklerakók üzemeltetése a hulladék ártalmatlanításának leggyakoribb módja. Az alacsony környezetvédelmi színvonalú hulladéklerakók gyakran jelentenek veszélyt az emberek egészségére és a környezetre, mivel szennyezik a levegőt, a vizet és a talajt, továbbá üvegházhatású gázokat fejlesztenek, ami kedvez a globális felmelegedésnek.
- 3) az úgynevezett hulladékhierarchia szerint hulladéklerakókat csak akkor lenne szabad üzemeltetni, ha minden más lehetőség kizárt. Előnyben kell részesíteni a hulladék keletkezésének megelőzését, a hulladék újrahasznosítását és újrafeldolgozását.
- 4) Az EU hulladékpolitikai minden szinten a közelség elvére és a hulladék ártalmatlanításának célkitűzésére épülnek.

2005. november 16–17-én tartott 62. plenáris ülésén (a november 17-i ülésnapon) egyhangúlag elfogadta az alábbi előzetekintő jelentést.

⁽¹⁾ HL C 73, 2004.3.23., 63. o.

⁽²⁾ A tanulmány és a felmérés eredményei 2005 végén jelennek meg. A 2005 júniusában és júliusában végzett felmérésben 23 tagállamból mintegy 200 regionális önkormányzat vett részt. A felmérés eredményeiről további részletek olvashatók a mellékletben (csak angol nyelven).

1. A Régiók Bizottságának nézetei

A Régiók Bizottsága

Általános megjegyzések

1.1 **örömmel fogadja az** Európai Bizottság felkérését a jelentés kidolgozására, mivel a maga nemében ez az első olyan előrettekintő jelentés, amelynek tárgya egy környezetvédelmi politikáról szóló EU-irányelv regionális és helyi szintű végrehajtása, ez pedig tovább mélyítheti az Európai Bizottság és a Régiók Bizottsága közötti együttműködést;

1.2 **örömmel fogadja**, hogy a regionális és helyi önkormányzatok nagy számban vettek részt a hulladéklerakókról szóló irányelv regionális és helyi szintű végrehajtásáról szóló felmérésben. Ez is azt igazolja, hogy a szóban forgó irányelv igen fontos a regionális és helyi szint számára;

1.3 **megjegyi**, hogy a hulladéklerakókról szóló irányelv regionális és helyi szintű végrehajtása a 25 tagú EU-ban igen összetett képet mutat, mivel a tagállamokban, valamint azokon belül a régiókban és városokban a demográfiai és földrajzi helyzetek, a szervezetek felépítése és a hulladékgazdálkodási rendszerek is különbözőek;

1.4 **hangsúlyozza**, hogy a 25 tagú EU-ban az uniós környezetvédelmi politika – melynek egyik legfontosabb szempontja a hulladékgazdálkodás – végrehajtásáért javarészt a helyi és regionális önkormányzatok felelősek. Általában a regionális hatóságok feladata a hulladéklerakók engedélyezése, a hulladéklerakó telepek rendezési terveinek jóváhagyása, a bezárási eljárások lebonyolítása, az ellenőrzés és a felügyelet. Ezzel szemben leginkább a városi önkormányzatokra hárul a hulladéklerakók helyének meghatározása és a háztartási hulladék összegyűjtését végző infrastruktúra megszervezése. Ez is azt mutatja, hogy az irányelv végrehajtásához az egyes kormányzati szintek között szoros együttműködésre van szükség;

1.5 **kiemeli**, hogy az átmenet az egyszerű hulladékártalmatlanítási módszerektől a megelőzésre, az újrafelhasználásra és az újrafeldolgozásra összpontosító, fenntarthatóbb politikák felé a regionális és helyi önkormányzatoktól jelentős többletmunkát és anyagi ráfordítást igényel;

1.6 **arra következtet**, hogy mivel általában a hulladékgazdálkodási, konkrétan pedig a hulladéklerakókról szóló politikák hatásait legjobban a helyi szinten lehet érezni, az effajta politikákba a helyi érdekcsoportokat különösképpen be kell vonni. A helyi lakosság véleményét a regionális és helyi önkormányzatok többsége kikéri a hulladéklerakók tervezett helyéről és az engedélyezési folyamatról. A helyhatóságoknak nagyjából a fele konzultál a civil szervezetekkel, a helyi vállalkozásokat viszont már csak ritkán vonják be;

Végrehajtási törekvések, a végrehajtás jelenlegi szintje

1.7 úgy véli, hogy a tagállamok többsége nemzeti, illetve regionális szinten jelentős erőfeszítéseket tett a hulladéklerakókról szóló irányelv nemzeti, illetve regionális jogba való

átültetésére. Számos tagállam azonban nem tartotta be a hulladéklerakókba kerülő biológiai úton lebomló hulladék mennyiségének csökkentésére irányuló nemzeti stratégia kidolgozásához előírt határidőt⁽³⁾, ezzel tovább késleltette a csökkentési célkitűzés megvalósítását;

1.8 **megállapítja**, hogy a kérdőívre adott válaszok és további kutatások eredménye alapján számottevő különbségek mutatkoznak az EU-n belül a végrehajtási szintek között. Számos tagállam, és ennek megfelelően sok helyi és regionális önkormányzat komoly nehézségekbe ütközik az irányelv betartásakor, míg mások különösebb gond nélkül alkalmazkodnak az abban megfogalmazott követelményekhez.

1.9 **rámutat**, hogy a regionális és helyi önkormányzatok – saját bevallásuk szerint – jelentős erőfeszítéseket tettek azért, hogy a hulladéklerakók megfeleljenek a műszaki követelményeknek. Számos tagállamban viszont további erőfeszítésekre lesz szükség. A már működő hulladéklerakók nagy többsége állítólag megfelel az irányelv követelményeinek, illetve 2007-ig korszerűsítve lesz, azokat pedig, amelyek nem felelnek meg a követelményeknek, 2007-től bezárják;

1.10 **megjegyi**, hogy az új tagállamokban jelenleg működő hulladéklerakók általában alacsonyabb szinten teljesítik az irányelv követelményeit, mint a régiókban levők, ennek fő oka pedig az, hogy a hulladékgondok megoldásának hagyománya itt még új keletű, és a nemzeti hulladékstratégiák is csak nemrégiben lettek kidolgozva;

1.11 **sajnálattal állapítja meg**, hogy a helyi és regionális önkormányzatok többsége arról panaszkodik, hogy nem kapott elegendő tájékoztatást, illetve alig kérték ki a véleményét az irányelv átültetésének és azt követő végrehajtásának folyamatáról az adott tagállamban. A régi tagállamokban általában a konzultáció, az újakban pedig inkább a tájékoztatás nagyobb mértékű;

1.12 **örvendetesnek tartja**, hogy a hulladéklerakókról szóló irányelv számos országban – főleg az új tagállamokban – fontos szerepet játszott a regionális és helyi önkormányzatokra háruló, a hulladéklerakók kezelésével kapcsolatos feladatkörök kiszélesítésében, azonban **sajnálattal fejezi ki** amiatt, hogy az átruházások gyakran elmaradtak az új feladatokhoz szükséges anyagi és emberi erőforrások, így a regionális és helyi önkormányzatokra újabb terhek nehezednek;

1.13 **kijelenti**, hogy – ugyancsak a hulladéklerakókról szóló irányelv végrehajtásának köszönhetően – csökkent a hulladéklerakókba kerülő biológiai úton lebomló hulladék mennyisége. Meredekebb csökkenés figyelhető meg azokon a területeken, ahol a regionális és helyi önkormányzatok már a hulladéklerakókról szóló irányelv hatályba lépése előtt lépéseket tettek a hulladéklerakókba kerülő biológiai úton lebomló hulladék visszaszorítására: figyelemfelkeltő kampányokat indítottak, külön hulladékbegyűjtő infrastruktúrát alakítottak ki és törvényi eszközöket (pl. szelektív hulladékgyűjtésre vonatkozó rendeleteket) hoztak;

⁽³⁾ A régi tagállamok esetében ez 2003. július 16., az újak esetében 2004. május 1.

1.14 **hangsúlyozza**, hogy az irányelvben kitűzött célok kizárólag arra irányulnak, hogy a hulladék *ne* kerüljön a hulladéklerakókba, más hulladékkezelési mód – például az újrafeldolgozás (lásd többek közt az elektromos és elektronikus berendezések hulladékairól szóló irányelvet) – igénybevételére vonatkozó célkitűzést nem találunk benne;

A hulladéklerakók jelentősége

1.15 megismétli, hogy az EU-n belül óriási eltérések vannak általánosságban a hulladék keletkezését és kezelését, konkrétan pedig a hulladéklerakók fontosságát tekintve. Számos tagállamnak sikerült már elválasztania a hulladékképzést a gazdasági növekedéstől és jelentősen csökkentenie a hulladéklerakókba kerülő biológiai úton lebomló hulladék mennyiségét; ezek az államok már most teljesítik az irányelvben a jövőre vonatkozóan előírt célkitűzéseket. A többi tagállamban ezzel szemben továbbra is feltartóztathatatlanul növekszik a keletkező szemét mennyisége, és továbbra is a hulladéklerakók jelentik az elsődleges hulladékkezelési módszert;

1.16 rámutat, hogy a jövőben EU-szerte a hulladéklerakók jelentőségének csökkenése várható, legalábbis a kommunális hulladékot tekintve. Minden megelőzési és újrafeldolgozási kezdeményezés ellenére azonban a nem éghető hulladékot és az újrafeldolgozásra nem alkalmas maradványokat továbbra is ártalmatlanítani kell, ezért az ártalmatlanítási láncban a jövőben is megmarad a hulladéklerakók szerepe;

A végrehajtás fő problémái

1.17 **úgy találja**, hogy a helyi és regionális önkormányzatoknak az alábbi fő problémákkal kell szembenéznük az irányelv végrehajtása során:

- a. *A hulladéklerakókba kerülő biológiai úton lebomló hulladék mennyiségének csökkentésére irányuló célkitűzés teljesítése:* Ezt a regionális és helyi önkormányzatok kulcsfontosságú problémának tartják, különösen azokban a tagállamokban, ahol a biohulladék csökkentésének nemzeti stratégiáját még nem, vagy csak nemrégiben fogadták el. Ezekben az országokban ez gyakran a biológiai úton lebomló hulladék újrahasznosítására szakosodott fejlett piac hiányával is együtt jár. Ezenkívül nemzeti stratégiákban a biológiai úton lebomló hulladék csökkentésére irányuló hatékony eszközök hiánya is gondot okoz.
- b. *A hulladéklerakók tervezése, üzemeltetése és utógondozása:* Az önkormányzatok nagy része a tervezés, az üzemeltetés és az utógondozás kérdését nehéznek, illetve egyes esetekben nehéznek tartja; az utógondozás tűnik mind közül a legnehezebbnek. Az is gondot okoz néha, hogy a műszaki követelmények annyira merevek, hogy nem teszik lehetővé sem a geológiai körülmények miatt szükséges egyedi módosításokat, sem az innovatív technikák és a fejlődő tudás kiaknázását.
- c. *Anyagi és emberi erőforrások hiánya:* Eddig főleg az ártalmatlanításon volt a hangsúly, ezentúl viszont fenntarthatóbb megközelítést kell alkalmazni a hulladékpolitikákban – az

átállás pedig jelentős anyagi és emberi erőforrásokat igényel. A regionális és helyi önkormányzatok többsége – különösen az új tagállamokban, és konkrétan a biológiai úton lebomló hulladéokra vonatkozó célok megvalósítása során – az effajta erőforrások hiányát fontos problémának tartja.

- d. *A lakosság tájékoztatatlansága:* Számos regionális és helyi önkormányzat küzd a lakosság figyelmének felkeltéséért, valamint a polgárok és a vállalkozások együttműködéséért a szelektív hulladékgyűjtési rendszerekben.
- e. *Az eljárások bonyolultsága:* A hulladéklerakókról szóló irányelv – különösen azokban az országokban, ahol előzőleg nem volt külön politika a hulladéklerakókra – összetettebb és hosszabb engedélyezési eljárásokat eredményezett.
- f. *Illegális hulladéklerakás:* A hulladéklerakás gyakran a hulladékkezelés olcsó módjának bizonyult. A hulladéklerakási díjak emelkedésével az illegális hulladéklerakás is egyre gyakoribb, ami szigorú ellenintézkedéseket követel.
- g. *Hulladékszállítás:* A hulladéklerakókról szóló irányelv miatt számos helyi hulladéklerakót be kell zárni, és helyettük új hulladéklerakóknak kell nagyobb területet kiszolgáltatniuk. Emiatt gyakran többet kell szállítani, ami egyrészt pénzbe kerül, másrészt káros a környezetre. Ez a probléma különösen a gyéren lakott területeken érezhető.
- h. *Nincsenek biztosítva az egyenlő feltételek:* Különbözőek a végrehajtási ütemezések, a környezetvédelmi előírások és az ártalmatlanítási költségek, továbbá az újrafeldolgozás meghatározásai is részben eltérők, így korántsem beszélhetünk még egyenlő feltételek meglétéről a tagállamok között (és néha még egy tagállamon belül sem). Emiatt gyakran erős az anyagi készlettel arra, hogy a hulladékot – legálisan vagy illegálisan – a szomszédos országokba szállítsák át; ez pedig ellentétes a közelség elvével és a hulladékártalmatlanítási önállóság célkitűzésével, továbbá még többet kell a hulladékot hosszú távon szállítani.
- i. *Az egyoldalú megközelítés veszélye:* Fennáll annak a veszélye, hogy az irányelv csak a kommunális hulladék csökkentését ösztönzi, figyelmen kívül hagy viszonyt más, olyan kategóriákat, amelyek esetében a mennyiség csökkentése éppoly fontos: ilyen pl. az ipari hulladék.
- j. *Iránymutatások hiánya:* A biológiai úton lebomló hulladék külön gyűjtésére bátorító kampány lebonyolítása és az ilyen hulladék újrahasznosítására szakosodott piac kiépítése nehézségekbe ütközhet, mivel ezen a téren nincsenek sem iránymutatások, sem hivatkozási alapok.

Költség és haszon

1.18 **megállapítja**, hogy a regionális és helyi önkormányzatok jelentése szerint az irányelv végrehajtása a hulladéklerakókkal kapcsolatos költségek növekedését eredményezte. A fő terhet azonban nem az önkormányzatoknak kell viselniük, hanem a hulladéklerakók üzemeltetőinek, a polgároknak és a vállalkozásoknak, minthogy az üzemeltetők rájuk próbálják hárítani a megnövekedett költségeket;

1.19 **megállapítja**, hogy a helyi és regionális önkormányzatoknak csak kis hányada kapott konkrét anyagi erőforrásokat, amelyek részben vagy egészében fedezik a hulladéklerakókról szóló irányelv végrehajtásának költségeit; továbbá azoknak az önkormányzatoknak, amelyek kaptak kiegészítő anyagi támogatást, az irányelv végrehajtása során általában kevesebb nehézségük adódik;

1.20 **kiemeli** az irányelv pozitív környezetvédelmi hatását: a regionális és helyi önkormányzatok nagy többsége úgy találta, hogy az irányelv végrehajtása kedvező a környezetre nézve. A hulladéklerakási tevékenység csökkenéséből eredő kedvező hatás a felszíni és a talajvíz, a talaj, a levegő és az emberi egészség minőségét érinti. Hozzájárulhat továbbá az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkenéséhez is. Csak azokban a tagországokban nem tapasztalnak a helyhatóságok pozitív környezeti hatást – vagy csak csekély mértékben –, ahol az irányelvhez hasonló jogszabály már korábban is hatályban volt;

1.21 **rámutat**, hogy a hulladéklerakókról szóló irányelv végrehajtásának következtében a jövőben várhatóan csökken a hulladéklerakók területén a talaj és a talajvíz tisztításának összköltsége;

1.22 **hangsúlyozza**, hogy a helyi és regionális önkormányzatok többsége szerint a hulladéklerakókról szóló irányelv nemzeti végrehajtása hozzájárult a – végrehajtás előtti helyzethez képest – fejlettebb, környezetvédelmi és gazdasági előnyökkel járó hulladéklerakási technológiák (pl. a hulladéklerakókból származó gáz felhasználása energiatermelésre) népszerűsítéséhez. Ennek ellenére az irányelv továbbra sem teszi lehetővé az újító jellegű technológiák alkalmazását, így a kezdeti technológiai fejlődés után holtpontra eredményez;

1.23 **kiemeli**, hogy a hulladéklerakókról szóló irányelv végrehajtása – amennyiben hozzájárul a hulladékkezelési módszerek választékának bővüléséhez – új munkahelyeket teremthet a hulladékgazdálkodási ágazatban;

1.24 **megjegyzi**, hogy a regionális és helyi önkormányzatok nagy többsége azt állítja, hogy a hulladéklerakók üzemeltetői által beszedett díj teljes egészében fedezi a hulladéklerakó költségeit, és ezzel eleget tesz a hulladéklerakókról szóló irányelv követelményeinek; **felhívja azonban a figyelmet** arra, hogy azok a hulladéklerakók, amelyek nem teljesítik ezeket a követelményeket és alacsonyabb költségű hulladékártalmatlanítást kínálnak, a hulladék exportjának kedveznek. Ezenkívül az alacsony hulladéklerakási díjak nem ösztönöznek eléggé a hulladék fenntarthatóbb módon történő ártalmatlanítására;

1.25 **arra következtet**, hogy ha a hulladék-, illetve hulladékártalmatlanítási piacot pénzügyi eszközökkel, például hulladéklerakási adókkal vagy más ösztönzésekkel irányítják, az a hulladék ártalmatlanítását – más hulladékkezelési módszerek bevetésével – a megfelelő útra terelheti.

1.26 **megjegyzi**, hogy a tagállamok többségében létezik hulladéklerakási adó, és annak mértéke országoként erősen eltér. A regionális és helyi önkormányzatoknak azonban több mint egyharmada nem vezetett még be hulladéklerakási adót vagy más pénzügyi ösztönző intézkedést a hulladéklerakókba

kerülő biológiai úton lebomló hulladék mennyiségének csökkentésére. Azoknak a tagállamoknak a zömében, ahol létezik hulladéklerakási adó, az az általános adóügyi alapba kerül, illetve egyes esetekben konkrét, például a hulladékkezelés megelőzésének ösztönzésére és az újrafeldolgozási rendszerek finanszírozására fordítandó környezetvédelmi alapokba;

A siker feltételei

1.27 **megállapítja**, hogy a hulladéklerakókról szóló irányelv sikeres végrehajtásához elengedhetetlenek a következők:

- a. „*Ki korán kel, aranyat lel*” (proaktív) hozzáállás: Nyilvánvaló, hogy néhány tagállamban már az 1990-es évek első felében – vagy még korábban – megkezdődtek egy olyan szemlélet megvalósításának előkészületei, amelyből később a hulladéklerakókról szóló irányelv született. Ennek a „korán kelő” hozzáállásnak köszönhetően számos regionális és helyi önkormányzat viszonylag könnyen be tudta tartani a kitűzött határidőket, miután az irányelv átkerült a nemzeti vagy regionális jogba.
- b. Az irányelv végrehajtásának tágabb összefüggésben való szemlélése: Az irányelv végrehajtását nem szabad különálló politikai intézkedésnek tekinteni. A hulladék ártalmatlanítása az anyagi erőforrások kezelésének körébe tartozik, ezért politikai szinten is ezzel összefüggésben kell szemlélni. Fontos tehát olyan integrált nemzeti, regionális és helyi stratégiákat kifejleszteni, amelyek révén ez a tárgykör más hulladékkezelési rendszerekhez, valamint más politikai területekhez – például a beszerzés vagy az erőforrások hatékony kihasználásának politikájához – kapcsolódhat.
- c. A regionális és helyi önkormányzatoknak a feladataik elvégzéséhez szükséges eszközök megadása: A regionális és helyi önkormányzatoknak ahhoz, hogy többek közt új újrafeldolgozási és egyéb, alternatív hulladékfeldolgozási rendszereket alakíthassanak ki, figyelemfelkeltő kampányokat indíthassanak, valamint korszerűsíthessék hulladéklerakóikat, tudásra, továbbá emberi és anyagi erőforrásokra van szükségük. Ezért a hulladéklerakókról szóló irányelv célkitűzéseit gyakran csak úgy lehet teljesíteni, ha a felsőbb kormányzati szintek átcsoportosítanak egyes pénzalapokat, illetve ha a helyhatóságoknak lehetőségük nyílik adóeszközök bevezetésére.
- d. Együttműködés az összes kormányzati szint között, valamint információátadás: Mivel az irányelv gyakorlati megvalósításának feladata majdnem minden tagállamban megoszlik a különböző kormányzati szintek között, a végrehajtás sikeréhez elengedhetetlen, hogy ezek a szintek szorosan együttműködjenek. Ez azt is jelenti, hogy az egyes szinteknek egymás közt meg kell beszélniük, hogy hogyan lehetne a hulladéklerakók kiépítésére, üzemeltetésére, bezárására és utógondozására vonatkozó új, szigorúbb követelményeknek eleget tenni, valamint hogy hogyan lehetne alternatív hulladékkezelési rendszereket megvalósítani. A hulladékpolitikának emellett gyakran a szomszédos városok és régiók adminisztratív határain is túl kell nyúlnia, például közös hulladékkezelési létesítmények vagy újrafeldolgozási módszerek kialakításakor.

- e. *Pénzügyi ösztönzések*: A vállalkozások főként a gazdaság logikájára hallgatnak, ezért igen fontos ösztönzéseket bevetni avégett, hogy minél kevesebb hulladék kerüljön lerakóba, azaz meg kell drágítani a hulladéklerakást – ezt például hulladéklerakási adóval lehet elérni;
- f. *Alternatívák támogatása*: Ahhoz, hogy a hulladék ne a lerakóba kerüljön, a hulladékgazdáknak gazdaságilag életképes hulladékkezelési alternatívákra van szükségük. Ahol tehát nincs ilyen, vagy nincs elegendő, ott ösztönözni kell. Ahhoz pedig, hogy a hulladékszállítás mértéke ne nőjön tovább, ösztönözni kell az olyan helyi megoldásokat, mint például a házi komposztálás vagy a hulladékkezelő üzem létesítése a cég területén.
- g. *Küzdelem az illegális hulladéklerakás ellen*: Minél inkább emelkednek a hulladékkezelés költségei, annál több az illegális hulladéklerakás. Az ilyen viselkedést intézkedések sorozatával lehet megelőzni és megfékezni, viszont ehhez – legalábbis átmenetileg – még több embernek kell erre a területre összpontosítania.
- h. *A közfigyelem felkeltése és konzultáció az érintettekkel*: A keletkező és a lerakókba kerülő hulladék mennyiségének csökkentéséhez elengedhetetlen a lakosság és a vállalkozások aktív hozzájárulása. Ezért kommunikációs kampányokat kell szervezni, ki kell kérni az érintettek véleményét, és mindehhez hatékony infrastruktúrát kell nyújtani.

A legjobb gyakorlatok

1.28 **kiemeli**, hogy a hulladéklerakókról szóló irányelv végrehajtásával kapcsolatban számos gyakorlat vált be EU-szerte. Ezek vagy újító jellegű technikákat, vagy sikeresnek bizonyult politikai intézkedéseket vetnek be. Íme, néhány ezek közül:

a) Figyelemfelkeltő kampány

Az angliai **Devon Authorities Recycling Partnership** (Devon megye helyhatóságainak újrafeldolgozási partneri szövetsége) hathónapos országos figyelemfelkeltő és oktatási kampányt tervezett és szervezett. A Környezetvédelmi, Élelmiszerügyi és Mezőgazdasági Minisztérium elfogadta a szövetség ajánlatát, és 1,119 millió fonttal járult hozzá a hulladékról szóló figyelemfelkeltő és elemző kampányhoz.

A kampány a következő célokat tűzte ki:

- az újrafeldolgozott anyagok mennyiségének gyarapítása az újrafeldolgozási rendszerekben való részvétel, illetve a gyűjtőkben elhelyezett anyagok mennyiségének és minőségének növelése révén,
- információ gyűjtése a meglévő újrafeldolgozási létesítmények kihasználtságáról; a lakosság megkérdezése arról, hogy miért

vagy miért nem vesznek részt a rendelkezésükre álló újrafeldolgozási rendszerekben; továbbá buzdításuk a részvételre,

- az összegyűjtött információ felhasználása annak érdekében, hogy a jövőben hatékonyabb lehessen a közfigyelem felkeltése.

A kampány négy fő részből állt: hulladékelemzés, a részvétel felmérése, közvélemény-kutatás és média/oktatás.

A kampány legfontosabb eredményei:

- A lakosság pozitívan értékeli az újrafeldolgozást és hajlandó részt venni benne;
- Aki nem vesz részt, nem érdektelenség miatt nem teszi, hanem főleg gyakorlati okok miatt: például nincs utcai gyűjtőkonténer, nincs megoldva az elszállítás, vagy nincs hely a tárolásra;
- Az újrafeldolgozható hulladékokat legszívesebben az utcai gyűjtőkonténerekbe hordják;
- Az utcai gyűjtőkonténerekben az előző évhez képest 31 %-kal több hulladék gyűlt össze, ami óriási növekedést jelent;
- A hulladéklerakókba kerülő visszararadó hulladékok mennyisége 2002 és 2003 között már csak 0,88 %-kal nőtt, míg 2001 és 2002 között ez az arány 3,3 % volt.
- A lakosság a karton és a műanyagok újrafeldolgozását is támogatná, ezért szeretné, ha ott is lennének konténerek ezen anyagok számára, ahol jelenleg nincsenek;
- A leghatékonyabb közegnek a televíziós hirdetés bizonyult.

b) Küzdelem az illegális hulladéklerakás ellen

A **szlovákiai Pezinok városában** a városi hulladéklerakók bezárása és a hulladéklerakási díjak emelkedése az illegális hulladéklerakásnak kedvezett.

Ezért az alábbi intézkedéseket vezették be:

- A közfigyelem felkeltése a lakosság tájékoztatásának megszüntetésére;
- Az iskolákban a környezetvédelmi oktatás javítása;
- Környezetvédelmi rendőrség megalakítása és a lakosság hulladékkal kapcsolatos viselkedésének szoros megfigyelése;
- A hivatalos szervek felhatalmazása a hulladékkal kapcsolatos törvények megszegőinek büntetésére;
- Az egyénekre és a cégekre kirótt büntetések növelése, a szankciók egyszerűsítése;
- Vashulladék-gyűjtőhelyek létesítése a hulladéklerakók közelében a lerakókba kerülő hulladék mennyiségének csökkentésére;

- A polietilénbe (PET) csomagolt árukat értékesítő boltok mellett PET-tömörítők elhelyezése;
  - Lakossági tanfolyamok a házi komposztálásról;
  - Együttműködés az általános iskolákkal az összetett csomagolóanyagok összegyűjtésének megszervezésére;
  - Annak megszervezése, hogy az üveghulladékért is lehessen pénzt kapni;
  - A kommunális hulladék kezelési díjának emelése;
  - A szétválogatott hulladék kezelési díjának csökkentése;
- c) Pénzátcsoportosítás a hulladék keletkezésének megelőzésére és csökkentésére irányuló projektekre

Az olaszországi – 2. célkitűzésbe tartozó – **Marche régió** az EU strukturális alapjainak segítségével valósította meg a kommunális hulladék keletkezésének megelőzésére és csökkentésére irányuló stratégiáját. A stratégiát főleg helyi szintű finanszírozási projektek révén ültették át a gyakorlatba. Mivel a városi önkormányzatok igen szép számban vettek részt a projektben, és a kezdeti eredmények is kecsegtetőek voltak, a régió vezetése úgy döntött, hogy az uniós finanszírozás lejárta után is tovább folytatja ezt a támogatási rendszert.

d) A bezárt hulladéklerakók tájképbe illesztése

A viszonylag sík hollandiai vidékeken eléggé kimagaslanak a 30–45 méter magas hulladéklerakó telepek. Esztétikai okokból ezért különös gondot fordítanak arra, hogy a hulladéklerakók jól illeszkedjenek a tájképbe. Továbbá mivel az országban csak korlátozott hely áll rendelkezésre – és ezért borsos az ára –, a bezárt hulladéklerakó telepeket gyakran szabadidős létesítményekké alakítják át. Emiatt – és a hulladéklerakók elfogadottsági szintjének emelése végett – az utógondozási szakaszban rendbe is kell hozni a telepeket.

Erre láthatunk példát **Spaarnwoude** környékén, ahol egy korábbi hulladéklerakó telepet alakítottak át szabadidőközponttá. Építettek bele:

- beltéri síterepet
- hegymászófalat
- túraterepet
- hegyikerékpár-utat
- szánkópályát

A területet ezenkívül fákkal és bokrokkal ültették be, hogy jobban illeszkedjen a környék látképébe.

2. Ajánlások

A Régiók Bizottsága

2.1 **azt ajánlja az Európai Bizottságnak**, a tagállamoknak és a regionális és helyi önkormányzatoknak, hogy a végrehajtás sikeréhez szükséges, fent leírt feltételeket széles körben hirdessék, ezzel is támogatva a hatékonyabb végrehajtást;

2.2 szakértői központ létrehozását **javasolja**, melyhez a nemzeti, regionális és helyi önkormányzatok, a hulladéklerakók

üzemeltetői, a civil szervezetek és más érdekcsoportok tájékoztatásért és egyedi (műszaki és szervezési) problémákkal kapcsolatos tanácsért fordulhatnak, valamint itt cserélhetnének tapasztalatot a legjobb gyakorlatokról. A központ olyan funkciót is elláthatna, amely az ebben a jelentésben leírt ajánlások megvalósításához járulhatna hozzá. Az lenne a legjobb, ha ez a szakértői központ egy meglévő szervezetbe épülne be, annak új feladataként;

2.3 **azt ajánlja**, hogy adott időközönként tekintsék át az újító jellegű technikákat és a tudás fejlődését, és minderről tájékoztassák az érdekelteket;

2.4 **azt ajánlja**, hogy a hulladéklerakókról szóló irányelvet szervezettebben építsék be az EU hulladékpolitikájába és az ágazati helyett az integrált végrehajtást támogassák;

2.5 **arra kéri** az Európai Bizottságot, hogy – különösen a hulladék keletkezésének megelőzéséről és az újrafeldolgozásról szóló közelgő stratégia révén – tegye lehetővé az újrafeldolgozási kezdeményezések további fejlesztését, valamint ezt – adott esetben – támogató intézkedésekkel egészítse ki, különösen azokban a kisebb tagállamokban, ahol nehezebb az ehhez szükséges nagyszámú gazdaságot kialakítani,

2.6 **arra kéri** az Európai Bizottságot, hogy tegyen lépéseket a hulladék kezelésére, illetve ártalmatlanítására vonatkozó, ám tagállamonként eltérő környezetvédelmi előírások okozta „hulladékturizmus” ösztönzésének megszüntetésére és az egyenlő feltételek kialakításának felgyorsítására;

2.7 a hulladéklerakási adóért felelős nemzeti helyhatóságok között nagyobb összhangot tart **szükségesnek**. Természetesen az adózás körül tapasztalható jelentős politikai érzékenységet tekintve ez nem feltétlenül jelentené egy közösségi szintű, harmonizált hulladéklerakási adó bevezetését;

2.8 **azt ajánlja** az Európai Bizottságnak, hogy tanulmányok és más, kezdeményező munkák révén kövesse figyelemmel az irányelv végrehajtását, és ezzel segítsen a nemzeti, regionális és helyi önkormányzatoknak teljesíteni a követelményeket és elkerülni a jogsértési eljárásokat. Ez azt is jelenti, hogy erre a feladatra elegendő embert kell kijelölni;

2.9 **arra biztatja** az Európai Bizottságot, hogy vizsgálja meg, hogy a hulladéklerakókba kerülő biológiai úton lebomló hulladék mennyiségi csökkenésének köszönhetően születnek-e egyre nagyobb számban olyan intézkedések, amelyek hatékonyabban csökkentik a környezeti ártalmakat;

2.10 **arra kéri** az Európai Bizottságot, hogy a hulladéklerakókról szóló irányelv felülvizsgálatakor rugalmasabban kezelje

- a hulladéklerakók tervezésére és kiépítésére vonatkozó követelményeket, hogy alkalmazkodni lehessen a helyi geológiai körülményekhez. Ezt úgy lehetne elérni, ha az irányelv szövegében a cél meghatározása szerepelne (minimális védelmi szint), nem pedig a cél elérésének módja;
- az újító jellegű technikákat, ezzel el lehetne kerülni az olyan holtponthoz, hogy hiába az új fejlesztések, ha nem lehet azokat kihasználni.

2.11 **arra kéri** az Európai Bizottságot, hogy a jövőbeli, általánosságban a hulladékkezeléssel, konkrétan pedig a hulladéklerakókkal foglalkozó európai politikába a regionális és helyi dimenziót is foglalja bele;

2.12 **arra kéri a** tagállamokat, hogy ügyeljenek arra, hogy a hulladéklerakókba kerülő biohulladék mennyiségének csökkentésére irányuló nemzeti stratégiájuk ne csak arra irányuljon, hogy a hulladék a lerakók helyett a hulladékégetőbe kerüljön, hanem olyan intézkedéseket is tartalmazzon, amelyek hatékonyabban csökkentik a környezeti ártalmakat;

2.13 **arra kéri** a tagállamokat, hogy a regionális és helyi önkormányzatokat teljes mértékben vonják be az uniós jogszabályok végrehajtásának folyamatába olyankor, ha őrájuk hárul a gyakorlatba ültetés fő terhe, mint a hulladéklerakókról szóló irányelv esetében is;

2.14 **arra kéri a** tagállamokat, hogy a feladatkörök átruházásakor ügyeljenek arra, hogy az azokhoz szükséges anyagi és emberi erőforrások se maradjanak el;

2.15 **arra kéri a** tagállamokat, hogy az irányelv gyors végrehajtása érdekében támogassák az egyes kormányzati szintek közötti szoros együttműködést;

2.16 **arra kéri** a regionális és helyi önkormányzatokat, hogy teljes mértékben vonják be a döntésekbe az összes, általában a hulladékpolitikában, konkrétan pedig a hulladéklerakók tárgyában érintett felet;

2.17 **felajánlja**, hogy kiemelt partnerként részt vesz az általánosságban a hulladékpolitika, konkrétan pedig a hulladéklerakókról szóló irányelv további kiértékelését kísérő konzultációkban.

Brüsszel, 2005. november 17.

A Régiók Bizottsága

elnöke

Peter STRAUB
